

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS

F. G. JACOBS

24 päivänä helmikuuta 2005 (1)

Asia C-465/03

Kretztechnik AG

vastaan

Finanzamt Linz

1. Tässä ennakoratkaisupyyntöissä Itävallan Unabhängiger Finanzsenatin (riippumaton verotuomioistuin) Linzin toimipaikka kysyy, onko (i) yhtiön, joka laskee liikkeeseen uusia osakkeita ja listautuu tätä varten osakemarkkinoille, katsottava suorittavan arvonlisäverollisen vastikkeellisen palvelun, ja – sen mukaan, miten tähän kysymykseen vastataan – onko (ii) tällaisen listautumisen ja osakeannin yhteydessä hankituista palveluista maksettu arvonlisävero vähennyskelpoinen.

Yhteisön merkitykselliset arvonlisäverosäännökset

2. Kuudennen arvonlisäverodirektiivin(2) 2 artiklan mukaan arvonlisäveroa on kannettava "verovelvollisen tässä ominaisuudessaan maan alueella suorittamasta vastikkeellisesta tavaroiden luovutuksesta ja palvelujen suorituksesta" sekä tavaroiden maahantuonnista.

3. Verovelvollisella tarkoitetaan kuudennen direktiivin 4 artiklan 1 kohdassa jokaista, joka harjoittaa taloudellista toimintaa, riippumatta tämän toiminnan tarkoituksesta tai tuloksesta. Kuudennen direktiivin 4 artiklan 2 kohdan mukaan taloudellista toimintaa on "kaikki tuottajan, kauppiaan tai palvelujen suorittajan harjoittama toiminta", ja tällaisena toimintana on pidettävä myös "liiketoimintaa, joka käsittää aineellisen tai aineettoman omaisuuden hyödyntämistä jatkuvaluontoisessa tulonsaantitarkoituksessa".

4. Tavaroiden luovutuksella tarkoitetaan kuudennen direktiivin 5 artiklan 1 kohdassa lähinnä "aineellisen omaisuuden omistajalle kuuluvan määräämisvallan siirtoa", ja palvelujen suorituksella puolestaan tarkoitetaan kuudennen direktiivin 6 artiklan 1 kohdassa "liiketoimintaa, joka ei ole [– –] tavaroiden luovutusta". Lisäksi täsmennetään, että palvelujen suoritus voi käsittää muun muassa "aineettoman omaisuuden luovutuksen, riippumatta siitä, perustuuko luovutus saantokirjaan vai ei".

5. Tietyn tyyppiset liiketoimet, joista kyseisten säännösten nojalla olisi kannettava arvonlisäveroa, vapautetaan kuitenkin verosta kuudennen direktiivin 13 artiklassa.

6. Kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 5 alakohdassa vapautetaan

arvonlisäverosta erityisesti ”liiketoimet, mukaan lukien välitys mutta lukuun ottamatta hallintoa ja tallessapitoa, jotka koskevat osakkeita, yhtiö? ja yhteenliittymäosuuksia, obligaatioita ja muita arvopapereita”, ei kuitenkaan tavaroiden hallintaan oikeuttavia asiakirjoja eikä kiinteään omaisuuteen liittyviä oikeuksia ja arvopapereita.

7. Arvonlisäverojärjestelmälle on luontaista, että sen välttämiseksi, että veroa kannetaan kumulatiivisesti taloudellisessa toiminnassa peräkkäin suoritettavista liiketoimista, mikä johtaisi vaihtelevaan ja mahdollisesti ankaraan verorasitukseen sen mukaan, kuinka monta peräkkäistä liiketointa suoritetaan, verovelvollisella on oikeus, tilittäessään arvonlisäveron veroviranomaisille, vähentää ostoistaan maksamansa vero siitä verosta, jonka kyseinen verovelvollinen on kantanut myynnistään asiakkailtaan. Tämän vähennysoikeuden pääpiirteistä säädetään kuudennen direktiivin 17 artiklassa.

8. Kyseisen 17 artiklan 2 kohdassa säädetään seuraavaa: ”Jos tavarat ja palvelut käytetään verovelvollisen arvonlisäverollisiin liiketoimiin, verovelvollisella on oikeus vähentää siitä verosta, jonka maksamiseen hän on velvollinen: a) arvonlisävero, joka on maksettava tai maksettu tavaroista tai palveluista, jotka verovelvolliselle on luovuttanut taikka suorittanut tai luovuttaa taikka suorittaa toinen verovelvollinen.” Kyseisen 17 artiklan 1 kohdan mukaan vähennysoikeus syntyy, kun vähennyskelpoista veroa koskeva verosaatava syntyy.

9. Koska vähennysoikeus syntyy ainoastaan sellaisista tavaroiden luovutuksista ja palvelujen suorituksista, jotka käytetään verotettaviin liiketoimiin, tällaista oikeutta ei ole, jos niitä käytetään ainoastaan muihin myyntiliiketoimiin, kuten kuudennen direktiivin 13 artiklassa lueteltuihin verosta vapautettuihin liiketoimiin, tai sellaisiin liiketoimiin, jotka jäävät arvonlisäveron soveltamisalan ulkopuolelle esimerkiksi sen takia, että niitä ei suoriteta vastiketta vastaan tai että niitä ei suoriteta verovelvollinen tässä ominaisuudessaan kuudennen direktiivin 4 artiklassa tarkoitetun taloudellisen toiminnan yhteydessä.

10. Kuudennen direktiivin 17 artiklan 5 kohta koskee tilanteita, joissa verovelvollinen käyttää tavaroita ja palveluja sekä vähennykseen oikeuttaviin liiketoimiin että vähennykseen oikeuttamattomiin liiketoimiin. Tällaisissa tapauksissa ”vähennys voidaan myöntää vain siitä arvonlisäveron osasta, joka vastaa ensin mainittujen liiketoimien suhteellista osuutta”.

Kansallinen menettely ja ennakkoratkaisupyyntö

11. Kretztechnik AG (jäljempänä Kretztechnik) on itävaltalainen osakeyhtiö, jonka toimialana on kaikenlaisten lääketieteellisten sähkölaitteiden, erityisesti lääketieteelliseen ja tekniseen käyttöön tarkoitettujen ultraäänilaitteiden, sekä muiden lääketieteellisten laitteiden kehitys ja myynti. Sen tuotteiden myynti on arvonlisäverollista, ja siksi sillä on oikeus vähentää vero, joka sisältyy sen kyseistä myyntiä varten hankkimien tavaroiden luovutuksiin tai palvelujen suorituksiin.

12. Tammikuussa 2000 Kretztechnik päätti korottaa osakepääomaansa 25 prosenttia laskemalla liikkeeseen 2 500 000 haltijaosaketta, joiden liikkeeseenlaskuhintana oli 1 euro per osake. Tätä varten yhtiö listautui 23.3.2000 Frankfurtin pörssin Neues Markt ?markkinoille. Tätä listautumista varten sen oli maksettava tietyistä palveluista, joista siltä kannettiin arvonlisävero.

13. Kyseiseltä vuodelta suorittamassaan arvonlisäverotuksessa veroviranomainen hylkäsi Kretztechnikin tekemän sen veron vähennyksen, joka sisältyi yhtiön Saksan osakemarkkinoille listautumisesta aiheutuneisiin kustannuksiin, sillä perusteella, että ne osakkeita koskeneet liiketoimet, joista kyseiset kustannukset olivat aiheutuneet, oli vapautettu verosta.

14. Kretztechnik on riitauttanut kyseisen verotuksen Unabhängiger Finanzsenatissa, joka on riippumaton tuomioistuin ja toimivaltainen vero- ja tulliasioissa.
15. Kanteessaan Kretztechnik vetoaa kuudennen direktiivin 17 artiklan 2 kohtaan ja väittää, että sen ostoihin sisältynyt vero oli vähennyskelpoinen, koska palvelut, joista se kannettiin, käytettiin viime kädessä sen verollisiin liiketoimiin.
16. Kretztechnik väittää, että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan vähennysoikeuden syntyminen ei edellytä palvelujen käyttämistä suoraan verollisiin liiketoimiin ja että kyseessä olevien kaltaiset kustannukset kuuluvat yhtiön taloudelliseen toimintaan kokonaisuutena tarkasteltuna.(3) Se väittää myös, että asiassa KapHag Renditefonds (jäljempänä KapHag)(4) 26.6.2003 annettua tuomiota, jonka mukaan yhtiömiehen ottaminen henkilöyhtiöön rahapanoksen suorittamista vastaan jää arvonlisäveron soveltamisalan ulkopuolelle, voidaan soveltaa; käsiteltävänä oleva asia ei koske osakkeiden luovutusta – joka kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 5 alakohdassa vapautetaan verosta – vaan niiden luomista, ja yhtiötä on tämän osalta kohdeltava samalla tavalla kuin henkilöyhtiötä.
17. Finanzsenat katsoo, että palvelujen, joista riidanalainen vero kannettiin, voidaan selvästi katsoa liittyvän yksinomaan yhtiön osakemarkkinoille listautumisen valmisteluun, tukemiseen ja toteuttamiseen; niiden ei voida katsoa kuuluvan sen taloudelliseen toimintaan kokonaisuutena tarkasteltuna.
18. Finanzsenat lisää, että jos (tuleville) osakkeenomistajille suunnattu osakeanti on sellaista palvelujen suoritusta, joka kuuluu arvonlisäveron soveltamisalaan, se on verosta vapautettua palvelujen suoritusta, eikä ostoihin sisältyvä vero ole vähennyskelpoinen niiden palvelujen osalta, jotka on hankittu kyseisten palvelujen suorittamiseen.
19. Jos liiketoimen ei kuitenkaan katsota kuuluvan, kuten asiassa KapHag annetussa tuomiossa, kuudennen direktiivin 4 artiklan 2 kohtaan sisältyvään taloudellisen toiminnan määritelmään, Finanzsenat on epävarma siitä, voiko vähennysoikeus syntyä. Yhteisöjen tuomioistuin ei kyseisessä asiassa antamassaan tuomiossa lausunut kyseisestä seikasta, mutta julkisasiamies Ruiz-Jarabo(5) katsoi, ettei vähennysoikeutta ollut.
20. Unabhängiger Finanzsenat on siksi pyytänyt yhteisöjen tuomioistuimelta ennakkoratkaisua seuraaviin kysymyksiin:
- ”1) Kun osakeyhtiö listautuu pörssiin ja toteuttaa sen yhteydessä uusille osakkeenomistajille suunnatun osakeannin, jossa osakkeita tarjotaan niiden merkintähinnan maksamista vastaan, suorittaako osakeyhtiö – – kuudennen – – direktiivin – – 2 artiklan 1 alakohdassa tarkoitetun vastikkeellisen palvelun?
- 2) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, onko kuudennen direktiivin 2 artiklan 1 alakohtaa ja 17 artiklaa tulkittava siten, että pörssiin listautumisen yhteydessä hankittujen palveluiden on katsottava kuuluvan kokonaisuudessaan verottomiin liiketoimiin eikä niiden osalta ole tästä syystä ostoihin sisältyvän veron vähennysoikeutta?
- 3) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan kieltävästi, onko verovelvollisella kuudennen direktiivin 17 artiklan 1 ja 2 kohdan mukaan vähennysoikeus, koska muita palveluja (mainostaminen, asianajokustannukset, oikeudellinen ja tekninen neuvonta), joihin ostoihin sisältyvän veron vähennysoikeuden on määrä perustua, käytetään yrityksen verollisiin liiketoimiin?”

21. Vastaajana oleva veroviranomainen, Itävallan, Tanskan, Saksan, Italian ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukset sekä komissio ovat esittäneet kirjallisia huomautuksia. Kretztechnik, Saksan ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukset sekä komissio esittivät istunnossa suullisia lausumia.

Arviointi asiasta

Ennakkoratkaisupyyntöön tutkittavaksi ottaminen

22. Ennakkoratkaisupyyntössään Unabhängiger Finanzsenat osoittaa vakuuttavasti olevansa sellainen jäsenvaltion tuomioistuin, jolla on toimivalta esittää ennakkoratkaisupyyntö EY 234 artiklan nojalla.

23. Lisäksi on todettava, että tämän ennakkoratkaisupyyntöön esittämisen jälkeen yhteisöjen tuomioistuin on epäröimättä vastannut kysymyksiin kyseisessä elimessä käsiteltävänä olleessa toisessa asiassa(6) – toisin kuin aikaisemmassa ennakkoratkaisupyyntössä,(7) jonka esitti Berufungssenat der Finanzlandesdirektion (alueellisen verohallinnon valitusjaosto), joka oli Unabhängiger Finanzsenatin edeltäjä mutta toiminnallisesti ja organisatorisesti yhteydessä siihen veroviranomaiseen, jonka päätösten laillisuutta se valvoi.

24. Ennakkoratkaisupyyntö voidaan näin ollen varmasti ottaa tutkittavaksi.

Ennakkoratkaisukysymykset

25. Kretztechnik haluaa vähentää sellaisten eri palvelujen kustannuksiin sisältyneen arvonlisäveron, jotka se osti listautukseen Frankfurtin pörssiin ja laskeakseen liikkeeseen uusia, kyseisillä markkinoilla noteerattavia osakkeita. Ennakkoratkaisupyyntöön esittänyt tuomioistuin on selvittänyt, että kyseessä olevat palvelut liittyivät yksinomaan kyseisiin liiketoimiin.

26. Arvonlisäveron vähennyskelpoisuus edellyttää, että merkitykselliset tuotantopanoshankinnat ovat suorassa ja välittömässä yhteydessä verotettaviin myyntiliiketoimiin.(8)

27. Yhteisöjen tuomioistuin on kuitenkin katsonut, että verovelvollisen yleiskulut ovat lähtökohtaisesti kyseisen verovelvollisen koko taloudellisen toiminnan kustannustekijöitä ja siten suorassa ja välittömässä yhteydessä koko tähän toimintaan. Kyseisiin yleiskuluihin sisältyvä arvonlisävero on näin ollen vähennyskelpoinen verotettavien myyntiliiketoimien osalta.(9)

28. On varmaa, ettei osakeanti ole verotettava palvelujen suoritus.

29. Jos se on verosta vapautettu palvelujen suoritus, tähän suoritukseen suoraan ja välittömästi liittyvistä palveluista maksetun arvonlisäveron vähentämiseen ei voi olla oikeutta.

30. Kretztechnik on kuitenkin väittänyt, että osakeannissa ei ole ollenkaan kyse osakkeista liikkeeseen laskevan yhtiön suorittamasta palvelusta ja että näin ollen on sovellettava eri analyysiä. Kretztechnikin mukaan osakeannissa on pelkästään kyse pääoman korotuksesta, ja tähän korotukseen liittyvät kustannukset ovat osa yhtiön yleiskuluja ja näin ollen yhteydessä sen koko taloudelliseen toimintaan.

Ensimmäinen kysymys

Kuudes direktiivi

31. Kansallinen tuomioistuin kysyy, onko osakemarkkinoille listautuminen ja uusille

osakkeenomistajille suunnattu osakeanti kuudennen direktiivin 2 artiklassa tarkoitettua vastikkeellista tavaroiden luovutusta tai palvelujen suoritusta. Koska tässä liiketoimessa ei ole kyse tavaroista, on selvítettävä, onko kyse palvelujen suorituksesta. Ja on selvää, että pörssiin listautuminen ei voi sinällään olla palvelujen suoritusta vaan korkeintaan palvelujen vastaanottamista.

32. Ensiksi on näin ollen kysyttävä, suorittaako yhtiö uusia osakkeita liikkeeseen laskiessaan vastikkeellisen palvelun.

33. On selvää, että osakkeita tai yhtiö? tai yhteenliittymäosuuksia koskevat liiketoimet voivat olla arvonlisäveron soveltamisalaan kuuluvia vastikkeellisia palveluja, koska muutoin niitä ei voitaisi kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 5 alakohdassa vapauttaa verosta, ja ne joka tapauksessa selvästi kuuluvat kuudennen direktiivin 6 artiklan 1 kohtaan sisältyvään "aineettoman omaisuuden luovutuksen" käsitteeseen. Verosta vapautetut liiketoimet käsittävät osakkeiden välityksen muttei niiden pelkkää hallintoa tai tallessapitoa.

34. Tämän säännöksen ja kuudennen direktiivin 4 artiklan 2 kohtaan sisältyvän määritelmän mukaisesti, jossa taloudellista toimintaa todetaan olevan myös liiketoiminta, joka käsittää aineellisen tai aineettoman omaisuuden "hyödyntämistä" jatkuvaluonteisessa tulonsaantitarkoituksessa, yhteisöjen tuomioistuin on johdonmukaisesti katsonut, että pelkkä osakkeiden hankinta, hallussapito ja myynti ei voi olla kuudennessa direktiivissä tarkoitettua taloudellista toimintaa; sen sijaan arvopaperikauppaa koskevan liiketoiminnan yhteydessä suoritettavat toimet voivat kuulua arvonlisäveron soveltamisalaan.(10)

35. Olemassa olevien osakkeiden luovutus voi näin ollen olla kuudennen direktiivin 2 artiklan 1 alakohdassa tarkoitettua arvonlisäverollista vastikkeellista palvelujen suoritusta, jos se toteutetaan arvopaperivälitystä koskevan liiketoiminnan yhteydessä. Tässä tapauksessa se on kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 5 alakohdan nojalla verosta vapautettu liiketoimi. Jos sitä ei kuitenkaan toteuteta kyseisessä yhteydessä, se jää arvonlisäveron soveltamisalan ulkopuolelle.

36. Yhteisöjen tuomioistuin on kuitenkin tähän asti tarkastellut tässä yhteydessä ainoastaan verovelvollisen suorittamaa eri yhtiön osakkeiden myyntiä. Kun kyse on yhtiön omasta osakeannista, asiaa on ehkä tarkasteltava eri tavalla. Esimerkiksi, kuten Kretztechnik on huomauttanut, kun yhtiö omistaa toisen yhtiön osakkeita, nämä osakkeet kuuluvat ensin mainitun yhtiön varoihin; tämän yhtiön omia osakkeita sen sijaan pidetään velkoina, jotka tällä yhtiöllä on osakkeenomistajiinsa nähden.

37. Vaikkei yhteisöjen tuomioistuimen olekaan aikaisemmin tarvinnut lausua osakeyhtiön toteuttaman osakeannin asemasta, se katsoi asiassa KapHag antamassaan tuomiossa,(11) että uuden yhtiömiehen ottaminen henkilöyhtiöön rahapanoksen suorittamista vastaan ei ole kuudennessa direktiivissä tarkoitettua taloudellista toimintaa tai vastikkeellista palvelujen suoritusta yhtiömiehelle.

38. Yhteisöjen tuomioistuimen asiassa KapHag antamassaan tuomiossa esittämät, tämän asian kannalta merkitykselliset perustelut, jotka sisältyvät olennaisilta osiltaan tuomion 36–42 kohtaan, voidaan esittää lyhyesti seuraavasti.(12) Vaikka "aineellisen tai aineettoman omaisuuden hyödyntäminen" onkin laaja käsite, se ei ulotu pelkkään yhtiöosuusien hankintaan ja hallussapitoon, koska mahdollinen osinko, joka on tämän hallussapidon tuottoa, johtuu pelkästään omaisuuden omistamisesta. Uusi yhtiömies, joka tulee henkilöyhtiöön rahapanosta vastaan, ei siksi ryhdy harjoittamaan kuudennessa direktiivissä tarkoitettua taloudellista toimintaa. Jos osuuksien hankinta ei sellaisenaan ole tällaista taloudellista toimintaa, ei tällaista toimintaa voi olla myöskään tällaisten osuuksien luovutus. Uuden yhtiömiehen ottaminen henkilöyhtiöön ei siis ole

palvelujen suorittamista yhtiömiehelle.

39. Nämä perustelut pohjautuivat yhteisöjen tuomioistuimen aikaisempaan oikeuskäytäntöön(13) ja olivat tämän looginen jatke, kuten Tanskan hallitus huomauttaa. Ne on äskettäin vahvistettu asiassa Banque Bruxelles Lambert annetussa tuomiossa.(14)

40. Kretztechnik, Tanskan ja Italian hallitukset sekä komissio katsovat, että asiassa KapHag annettua tuomiota voidaan soveltaa sellaisen osakeyhtiön tilanteeseen, joka laskee liikkeeseen uusia osakkeita pääomansa korottamiseksi.

41. Näiden kahden tilanteen välillä on ilmiselviä yhtäläisyyksiä.

42. Vastaajana oleva veroviranomainen sekä Itävallan, Saksan ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukset kuitenkin katsovat, että näiden kahden tilanteen välillä on tehtävä ero ja että osakeanti on arvonnäisäveron soveltamisalaan kuuluva vastikkeellinen palvelujen suoritus (mutta vapautettu verosta kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 5 alakohdan nojalla).

43. Vastaajana oleva veroviranomainen ja Itävallan hallitus katsovat, että keskeisenä erona on yhtäältä henkilöyhtiön ja toisaalta osakeyhtiön luonne. Toisin kuin esimerkiksi osakeyhtiö, henkilöyhtiö ei välttämättä ole oikeushenkilö.

44. Mielestäni oikeudellisten ominaispiirteiden erot eivät ole tässä asiassa merkityksellisiä. Kuten Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus istunnossa huomautti, kyseiset ominaispiirteet vaihtelevat suuresti jäsenvaltiosta toiseen. Sekä henkilöyhtiön osuuksien että osakeyhtiön osakkeiden hallussapito merkitsee kuitenkin kyseessä olevan yksikön – sikäli kuin yksikkö tunnustetaan tällaiseksi siinä oikeusjärjestelmässä, jonka piiriin se kuuluu – ja näin ollen välillisesti sen omaisuuden osittaista omistamista. Rahasuoritusta vastaan toteutettava osakeanti, joka kasvattaa yhtiön pääomaa, vastaa taloudellisessa mielessä läheisesti uuden yhtiömiehen ottamista henkilöyhtiöön rahapanosta vastaan.

45. Veroviranomainen perustelee kantaansa lisäksi sillä, että uuden yhtiömiehen ottaminen henkilöyhtiöön edellyttää nykyisten ja uusien yhtiömiesten välistä sopimusta, kun osakeanti taas ei sellaisenaan edellytä nykyisten osakkeenomistajien toimia.

46. Kuten yhteisöjen tuomioistuin kuitenkin huomautti asiassa KapHag antamassaan tuomiossa,(15) jos uuden yhtiömiehen ottaminen henkilöyhtiöön ei ole vastikkeellinen palvelujen suoritus, merkitystä ei ole sillä, onko uuden yhtiömiehen ottamista pidettävä henkilöyhtiön vai sen nykyisten yhtiömiesten toimenä.

47. Kuten erityisesti Itävallan ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukset ovat todenneet, merkitystä ei mielestäni ole myöskään sillä, että yhtiö, joka laskee osakemarkkinoilla liikkeeseen uusia osakkeita, ei ole tietoinen – toisin kuin uuden yhtiömiehen ottava henkilöyhtiö – siitä, kenelle osakkeet myydään, ja että jotkut tai kaikki ostajista saattavat olla osakekauppiaita, jotka toimivat verovelvollisina taloudellisen toiminnan yhteydessä.

48. On selvää, että liiketoimen arvonnäisäverollisuus voidaan määrittää vain sen ominaisuuden perusteella, jossa tavarantoimittaja tai palvelun suorittaja toimii, eikä sen ominaisuuden perusteella, jossa asiakas toimii. Jos asia olisi toisin, tavaroiden luovutus tai palvelujen suoritus yksityisille kuluttajille ei olisi verollinen liiketoimi, mikä olisi täysin vastoin arvonnäisäveron luonnetta, koska tätä ”yleistä kulutukseen kohdistuvaa veroa – – sovelletaan vähittäiskauppavaiheen päättymiseen saakka”.(16)

49. Ominaisuus, jossa asiakas toimii, on merkityksellinen ainoastaan sen kannalta, onko

asiakkaalla myöhemmin oikeus vähentää liiketoimesta mahdollisesti kannettu arvonlisävero.(17) Arvonlisävero kannetaan sen mukaan, toimiiko tavarantoimittaja tai palvelun suorittaja "[verovelvollisena] tässä ominaisuudessaan" ja jos toimii, onko liiketoimi verollinen vai vapautettu verosta.

50. Nämä perustelut kuitenkin pohjautuvat joka tapauksessa oletukseen, että osakeanti voi olla palvelujen suoritus uudelle osakkeenomistajalle.

51. Asiassa KapHag annetun tuomion merkittävänä ratkaisuna on kuitenkin se, että uuden yhtiömiehen ottamisessa sen enempää henkilöyhtiön nykyiset yhtiömiehet kuin itse henkilöyhtiökään eivät suorita uudelle yhtiömiehelle palveluja, ja käsiteltävänä olevassa asiassa on merkityksellistä kysyä sitä, onko osakeantia ollenkaan pidettävä yhtiön suorittamana palveluna. Tämän osalta pidän analyysiä, jonka Italian hallitus ja suuressa määrin komissio sekä varsinkin Kretztechnik ovat esittäneet, äärimmäisen vakuuttavana.

52. Vaikka palvelujen suoritus määritelläänkin kuudennen direktiivin 6 artiklan 1 kohdassa liiketoimeksi, joka ei ole tavaroiden luovutusta, tätä määritelmää ei selvästikään voida tulkita täysin kirjaimellisesti. Saattaisi olla järkevämpää tulkita kyseistä säännöstä niin, että palvelulla tarkoitetaan siinä suoritusta, jonka kohteena ei ole tavara.

53. Arvonlisävero on liikevaihtoon ja kulutukseen kohdistuva vero.(18) Ainoastaan ne tavaroiden luovutukset ja palvelujen suoritukset, jotka ovat osa verovelvollisen liikevaihtoa ja vaiheita ketjussa, joka tavallisesti päättyy loppukuluttajan suorittamaan kulutukseen, voivat olla verollisia.

54. Osakeantia ei voida pitää osana yhtiön liikevaihtoa. Se ei ole myöskään uuden osakkeenomistajan kuluttama palvelu, koska tämä ei ole yhtiön asiakas vaan yksi sen omistajista.

55. Lisäksi on tärkeää muistaa, että kahden osapuolen välisellä liiketoimella on kaksi puolta: se on yhtäältä tavarantoimittajan luovutus tai palvelun suoritus ja toisaalta hankinta.(19) Kuitenkin ainoastaan tavarantoimittajan luovutus tai palvelun suoritus, eikä hankinta, voi olla sellainen – verotettava tai verosta vapautettava – liiketoimi, joka kuuluu arvonlisäveron soveltamisalaan. On päivänselvää, että henkilö ei tavaroita tai palveluja hankkiessaan luovuta tavaroita tai suorita palveluja.

56. Mikä on osakeannissa palvelujen suoritusta ja mikä hankintaa?

57. Osakkeen omistaminen osakeyhtiössä merkitsee yhtiön omaisuuden murto-osan (residuaalista ja satunnaista) omistamista, joka tavallisesti antaa osakkeenomistajalle oikeuden suhteelliseen osaan jaetuista voitoista ja jäännösarvosta, jos yhtiö puretaan.

58. Kun osakkeenomistaja myy osakkeen, kyse on selvästi kuudennen direktiivin 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua palvelujen suorituksesta olemassa olevan aineettoman omaisuuden luovutuksen muodossa. Ostaja ei tee sijoitusta yhtiöön pääomapanoksen mielessä vaan pikemminkin hankkii tiettyjä pääomia, joka jo on muodostettu, liittyviä oikeuksia. Juuri tämäntyyppisestä liiketoimesta on ollut kyse yhteisöjen tuomioistuimen aikaisemmassa, yhtiöosuuksiin liittyvien liiketoimien arvonlisäverokohtelua koskevassa oikeuskäytännössä.

59. On kuitenkin todettava, että kun yhtiö laskee liikkeeseen uusia osakkeita, se ei myy mitään olemassa olevaa aineetonta omaisuutta tai mitään oikeutta sen olemassa olevan omaisuuden murto-osaan. Se lisää omaisuuttaan hankkimalla pääomaa ja tunnustaa uusien osakkeenomistajien oikeudet näiden osakkeenomistajien pääomapanoksilla lisätyn omaisuuden sellaisen murto-osan residuaalisina omistajina, jota ei aikaisemmin ollut olemassa.

60. Tällaista tointa on mahdoton luokitella yhtiön suorittamaksi palveluksi. Yhtiön kannalta kyse

on pääoman hankinnasta eikä palvelujen suorituksesta, eikä näin ollen kyseessä ole sellainen liiketoimi, jota voitaisiin verottaa tai vapauttaa arvonlisäverosta. Osakkeenomistajan kannalta kyse on investoinnista ja pääoman käytöstä eikä hankinnasta.(20)

Pääoman hankintaveroa koskeva direktiivi

61. Vaikka osakeyhtiön toteuttama osakeanti ei olekaan arvonlisäverollinen palvelujen suoritus, siitä voidaan ehkä kantaa toisenlaista veroa, joka on yhteisössä yhdenmukaistettu pääoman hankintaveroa koskevalla direktiivillä.(21)

62. Ja on totta, kuten Italian hallitus huomauttaa, että tämän direktiivin 12 artiklan 1 kohdan f alakohdan mukaan jäsenvaltiot voivat kantaa arvonlisäveroa tämän direktiivin 10 ja 11 artiklassa luetelluista liiketoimista, kuten osakeanneista.

63. Pääoman hankintaveroa koskevasta direktiivistä ei kuitenkaan voi mitenkään seurata, että arvonlisäveroa olisi kannettava liiketoimesta, joka ei arvonlisäverodirektiivien mukaan kuulu arvonlisäveron soveltamisalaan. Pääoman hankintaveroa koskevan direktiivin 12 artiklan 1 kohdan f alakohta voi näin ollen koskea ainoastaan sellaisia muita tämän direktiivin 10 ja 11 artiklan piiriin kuuluvia liiketoimia, jotka voivat kuudennen direktiivin nojalla olla arvonlisäverollisia – kuten osakekauppaa koskeva liiketoiminta.

64. Pääoman hankintaveroa koskevan direktiivin ja arvonlisäverodirektiivien välinen vertailu viittaa lisäksi siihen, että pääomaa koskevat liiketoimet eivät kuulu ollenkaan arvonlisäveron soveltamisalaan, pidettiinpä niitä panoksina tai tuotoksina.

65. Ensimmäisen arvonlisäverodirektiivin(22) johdanto-osan kahdessa ensimmäisessä perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”perustamissopimuksen päätavoitteena on talousliiton yhteydessä perustaa yhteismarkkinat, joilla käydään tervettä kilpailua ja jotka ominaisuuksiltaan vastaavat sisämarkkinoita,

tämän tavoitteen toteuttaminen edellyttää, että sitä ennen jäsenvaltioissa sovelletaan liikevaihtoverolainsäädäntöä, joka ei vääristä kilpailun edellytyksiä eikä vaikeuta tavaroiden ja palvelujen vapaata liikkuvuutta yhteismarkkinoilla”.

66. Pääoman hankintaveroa koskevan direktiivin johdanto-osan ensimmäisessä perustelukappaleessa puolestaan todetaan seuraavaa:

”perustamissopimuksen tavoitteena on perustaa talousliitto, joka ominaisuuksiltaan vastaa sisämarkkinoita, ja tämän tavoitteen saavuttamisen yksi keskeisistä edellytyksistä on se, että edistetään pääomien vapaata liikkuvuutta”.

67. Nämä tekstinkohdat näyttävät tukevan sitä näkemystä, että nämä kaksi direktiiviä – ja kaksi veroa – koskevat kahta eri liiketoimien luokkaa. Molemmilla pyritään varmistamaan tasapuoliset toimintaedellytykset sisämarkkinoilla, mutta arvonlisävero koskee tavaroiden ja palvelujen vapaata liikkuvuutta, kun pääoman hankintaveron taas koskee pääomien vapaata liikkuvuutta. Koska pääoman hankintaveron kerran ei voida kantaa tavaroiden luovutuksista tai palvelujen suorituksista, voidaan olettaa, ettei arvonlisäveroakaan – joka on liikevaihtoon ja kulutukseen kohdistuva vero – voida soveltaa pääoman hankintaan.

Ensimmäistä kysymystä koskeva ratkaisuehdotus

68. Näin ollen voidaan katsoa, että yhtiön toteuttamassa osakeannissa ei ole ollenkaan kyse yhtiön suorittamasta palvelusta ja/tai että se on sellainen liiketoimi, jota arvonlisävero ei koske.

Kummankin tilanteen osalta on katsottava, että ne eri väitteet, jotka koskevat osakeannin luokittelemista sen oletuksen perusteella, että kyse on arvonlisäveron soveltamisalaan kuuluvasta palvelujen suorituksesta, eivät ole merkityksellisiä.

69. Kansallisen tuomioistuimen ensimmäiseen kysymykseen on näin ollen vastattava kieltävästi, eikä sen toiseen kysymykseen siksi tarvitse vastata.

Kolmas kysymys

70. Jos osakeantia ei voida pitää sellaisena Kretztechnikin suorittamana palveluna, josta voitaisiin kantaa arvonlisävero tai joka voitaisiin vapauttaa arvonlisäverosta, tämän valossa on tarkasteltava sitä kansallisen tuomioistuimen ratkaisua, jonka mukaan riidanalaisten palvelujen kustannukset vastaavat yksinomaan listautumista osakemarkkinoille osakeantia varten.

71. Kuudennen direktiivin 17 artiklan mukainen vähennysoikeus määritetään sen perusteella, vastaavatko tuotantopanoshankintojen kustannukset myyntiliiketoimia.

72. Tämän osalta ei lainkaan ole merkitystä sillä, liittyvätkö kyseiset kustannukset muihin tapahtumiin, kuten sellaisiin muihin hankintoihin, jotka ovat verovelvollisen liiketoiminnan täysin sisäisiä toimia, tai sellaisiin tapahtumiin, jotka eivät ole tavaroiden luovutuksia tai palvelujen suorituksia ja jotka ovat täysin arvonlisäveron soveltamisalan ulkopuolella.

73. Jos esimerkiksi kauppias käyttää hyödykettä hankkiessaan välittäjän tai arvioitsijan palveluja, näiden palvelujen kustannusten voidaan katsoa liittyvän suoraan, välittömästi ja yksinomaan kyseiseen hankintaan. Tästä ei kuitenkaan selviä se, onko palveluista kannettu arvonlisävero vähennyskelpoinen. Vähennysoikeus on määritettävä niiden myyntiliiketoimien perusteella, joihin palveluja käytetään. Kyseessä olevina liiketoimina on yleensä hyödykkeen edelleenluovutus tai niiden tavaroiden tai palvelujen edelleenluovutus tai edelleensuoritus, joihin hyödykettä käytetään tai joihin se sisältyy. Vähennysoikeus syntyy sen mukaan, verotetaanko kyseistä luovutusta tai suoritusta vai ei.

74. Näin ollen jos liiketoimena, johon tuotantopanoshankinta läheisimmin liittyy, on sellainen liiketoimi, joka jää täysin arvonlisäveron soveltamisalan ulkopuolelle, koska se ei missään tapauksessa ole tavaroiden luovutus tai palvelujen suoritus, kyseinen liiketoimi on vähennyskelpoisuuden määrittämisen kannalta merkityksetön. Merkitystä sitä vastoin on mahdollisella yhteydellä kyseisiin myyntiliiketoimiin ja sillä, verotetaanko niitä vai vapautetaanko ne verosta.(23)

75. Kretztechnikin tapauksessa on siksi kysyttävä, käytettiinkö osakeannilla hankittu pääoma yhteen tai useaan verotettavaan myyntiliiketoimeen.

76. Näyttää todennäköiseltä, että pääoman käyttöä – ja tämän pääoman hankintaan liittyvien palvelujen käyttöä – ei voida yhdistää mihinkään tiettyihin myyntiliiketoimiin, vaan sen on pikemminkin katsottava liittyvän yhtiön taloudelliseen toimintaan kokonaisuutena tarkasteltuna. Ei voi olla perusteltua epäillä sitä, että liikeyritys, joka hankkii pääomaa, hankkii sitä taloudelliseen toimintaansa.

77. Näyttää varmalta, että Kretztechnik suorittaa ainoastaan verotettavia myyntiliiketoimia, joten se hankki pääoman verovelvollisena tässä ominaisuudessaan. Tässä tapauksessa on katsottava, että arvonlisävero, joka kannetaan sen koko taloudelliseen toimintaan yleiskuluina liittyvistä tuotantopanoshankinnoista, on kokonaan vähennyskelpoinen edellä 27 kohdassa esitetyn oikeuskäytännön mukaisesti. Jos se kuitenkin suorittaa myös muita myyntiliiketoimia, ainoastaan osa maksetusta arvonlisäverosta olisi kuudennen direktiivin 17 artiklan 5 kohdan nojalla

vähennyskelpoinen.

Ratkaisuehdotus

78. Näin ollen katson, että yhteisöjen tuomioistuimen olisi vastattava Unabhängiger Finanzsenatin esittämiin ennakkoratkaisukysymyksiin seuraavasti:

1) Kun osakeyhtiö listautuu osakemarkkinoille ja toteuttaa tässä yhteydessä uusille osakkeenomistajille suunnatun osakeannin osakeantihinnan maksamista vastaan, se ei suorita jäsenvaltioiden liikevaihtoverolainsäädännön yhdenmukaistamisesta – yhteinen arvonlisäverojärjestelmä: yhdenmukainen määräytymisperuste – 17 päivänä toukokuuta 1977 annetun kuudennen neuvoston direktiivin 77/388/ETY 2 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua vastikkeellista palvelua.

2) Tällaista osakeantia varten hankituista palveluista maksettu, näiden hankintojen hintaan sisältynyt arvonlisävero on kuudennen direktiivin 17 artiklan 1, 2 ja 5 kohdan nojalla vähennyskelpoinen sikäli kuin yhtiö kantaa arvonlisäveroa myyntiliiketoimistaan.

1 – Alkuperäinen kieli: englanti.

2 – Jäsenvaltioiden liikevaihtoverolainsäädännön yhdenmukaistamisesta – yhteinen arvonlisäverojärjestelmä: yhdenmukainen määräytymisperuste – 17 päivänä toukokuuta 1977 annettu kuudes neuvoston direktiivi 77/388/ETY (EYVL 1977, L 145, s. 1; jäljempänä kuudes direktiivi).

3 – Asia 15/81, Gaston Schul Douane Expeditur BV, tuomio 5.5.1982 (Kok. 1982, s. 1409, Kok. Ep. VI, s. 389) ja asia C-408/98, Abbey National plc, tuomio 22.2.2001 (Kok. 2001, s. I-1361).

4 – Asia C-442/01, KapHag Renditefonds 35 Spreecenter Berlin-Hellersdorf 3. Tranche GbR, tuomio 26.6.2003 (Kok. 2003, s. I-6851).

5 – Ratkaisuehdotuksen 50 kohta.

6 – Asia C-278/02, Herbert Handlbauer GmbH, tuomio 24.6.2004 (Kok. 2004, s. I-0000); ks. tuomion 23 kohta sekä julkisasiamies Tizzanon antaman ratkaisuehdotuksen 24 ja 37 kohta.

7 – Asia C-516/99, Walter Schmid, tuomio 30.5.2002 (Kok. 2002, s. I-4573).

8 – Ks. asia C-16/00, Cibo Participations SA, tuomio 27.9.2001 (Kok. 2001, s. I-6663, 28 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

9 – Ks. asia C-4/94, BLP Group plc, tuomio 6.4.1995, Kok. 1995, s. I-983, erityisesti 25 kohta ja edellä alaviitteessä 3 mainittu asia Abbey National, erityisesti tuomion 35, 36 ja 40 kohta.

10 – Ks. viimeksi asia C-8/03, Banque Bruxelles Lambert SA, tuomio 21.10.2004 (Kok. 2004, s. I-0000, 36–41 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

11 – Mainittu edellä alaviitteessä 4.

12 – Ks. myös julkisasiamies Ruiz-Jarabon antaman ratkaisuehdotuksen 24–36 kohta.

13 – Yhteisöjen tuomioistuin mainitsi erityisesti asian C-60/90, Polysar Investments Netherlands BV, tuomio 20.6.1991 (Kok. 1991, s. I-3111, Kok. Ep. XI, s. I-239, 12 kohta); asian C-80/95, Harnas & Helm CV, tuomio 6.2.1997 (Kok. 1997, s. I-745, 13–15 kohta) ja asian C-155/94, Wellcome Trust Ltd, tuomio 20.6.1996 (Kok. 1996, s. I-3013, 33 kohta).

14 – Mainittu edellä alaviitteessä 10.

15 – Tuomion 42 kohta.

16 – Ks. jäsenvaltioiden liikevaihtoverolainsäädännön yhdenmukaistamisesta 11 päivänä huhtikuuta 1967 annetun ensimmäisen neuvoston direktiivin 67/227/ETY (EYVL P 71, s. 1301) 2 artikla.

17 – Ks. asia C-97/90, Hansgeorg Lennartz, tuomio 11.7.1991 (Kok. 1991, s. I-3795, Kok. Ep. XI, s. I-311, 8 kohta).

18 – Ks. kaikkien arvonlisäverodirektiivien nimikkeet ja edellä alaviitteessä 16 mainitun ensimmäisen direktiivin 2 artikla.

19 – Vaihtokaupassa on tietenkin kyse kahdesta tavarantoimittajasta tai palvelun suorittajasta ja kahdesta hankinnasta.

20 – Ks. myös julkisasiamies Ruiz-Jarabon asiassa KapHag antaman ratkaisuehdotuksen 32 ja 33 kohta.

21 – Pääoman hankinnasta kannettavista välillisistä veroista 17 päivänä heinäkuuta 1969 annettu neuvoston direktiivi 69/335/ETY (EYVL L 249, s. 25).

22 – Mainittu edellä alaviitteessä 16.

23 – Ks. myös edellä alaviitteessä 3 mainitussa asiassa Abbey National antamani ratkaisuehdotus, erityisesti sen 35 ja 46 kohta.